

Gud velsigne Vår Herre- Gabriel Scott som teolog

Det vakte sorg i Gabriel Scott Selskabet at professor dr. theol. Jacob Jervell gikk bort 2. mars 2014, nær 88 år gammel. Eller skal vi heller si nær 88 år ung, for Jervell beholdt og brukte sin begavelse helt til det siste. For GSS har han betydd svært mye ved å belyse mangfoldet og kvaliteten i Gabriel Scott litteratur. Først med de fire foredragene han holdt hos oss i perioden 1998 til 2002: Foredrag som omhandler Kilden, Det gylne evangelium, Helgenen og Fergemannen. Jacob Jervell sa selv: "Min store leseropplevelse i gymnas-tiden var Kilden. Den har aldri sluppet taket. Under arbeidet med disse foredragene har jeg kommet til at Gabriel Scott ikke har fått den plass i norsk litteratur som han fortjener. Han var dikter, og dem er det ikke så mange av i vårt land". La oss minne ham med å ta for oss noen utvalgte jervellske betraktninger om disse pilarene i det scottske forfatterskap:

Kilden ble skrevet under den første verdenskrig og kom ut ved avslutningen av denne. Det var betimelig å stille spørsmål om Gud var greiere før: Barmhjertighetens avmakt på jorden er et hovedtema hos Gabriel Scott. Noe som henger sammen med verdenskrigen. Du merker det også i Kilden, men der skal du lete noe etter det, fordi det nesten blir borte i den idyll som omgir fiskeren Markus. Men idyllen er ikke menneskene og miljøet, men Markus selv og naturen, tilværelsen rundt ham. For Markus er verden et mirakel og "vel så det", innredet med omtanke. Alt har en mening, alt tjener en hensikt og alt har et mål. Derfor har det å leve en mening i seg selv. Lenger bort fra utviklingslæren kommer du knapt. Bare ett sted kommer det inn en tvil om dette, nemlig at livet er lunefullt. Fiskeren har et yrke "i blinde og natt" og spiller med lykken. Delvis er det slik å forstå at mennesket ikke skjønner Gud. Men også her ender det opp med en bekjennelse til Skaperen og meningen. Derfor bruker Scott også stadig betegnelsen "Styrelsen" om Gud. "Alt er i Gud" går igjen hos Markus. For Gud er den som uavbrutt virker. Scott bruker ikke ordet menneskeverd, noe som ikke ville være passende i Markus' munn. Men det finnes klare tanker om menneskeverd, og det på en måte som er ytterst original. Som igjen henger sammen med naturen, nemlig med jordens gang rundt solen: "Når jorden gikk rundt, fulgte Markus med, han ble på ingen måte tilbake, men reiste like langt som alle andre. Styrelsen ringeaktet ham ikke. Og han eide like mange stjerner som Kristen. Samtidig ser Markus menneskeverd i sitt arbeid. Han har nemlig et kall som

ikke kan settes høyt nok, fordi han som fisker er med og livnærer folk. Hans lodd er som ingens på jorden. "Vårherre skje evig takk og pris". Det er et stykke luthersk kallstanke, som Scott åpenbart på en original måte knytter til menneskeverd. På dødsleiet er det at Markus i et glimt i et halvt sekund ser hva meningen med menneskets liv egentlig var, den mening som Gud ikke fikk satt gjennom. Livets mening er gleden, takknemligheten og håpet. Ingenting er til bare for seg selv.

I Det gylne evangelium har Gabriel Scott et utsagn som senere er blitt tillagt andre forfattere, et utsagn vi kan sette som overskrift på hans teologi: "Gud velsigne Vår Herre". St. Peter har vært på den lange vandringen med Vårherre og stadig lett etter det som skulle gjøre slutt på verdens elendighet. Og endelig finner han botemidlet: Kjærlighet, det gylne evangelium for alle slekter og alle tider, for hvert menneske på den vide jord. I scenen fra kirkemøtet blir det en diskusjon mellom biskopen som leder møtet og den gamle presten som er Vårherre. Det gjelder den rette tro og hvem som har rett her. Retten er ikke det høyeste, sier presten. Nei, men sannheten, den først og fremst, svarer biskopen. Presten: Sannheten er heller ikke det høyeste. Da biskopen stusser, sier den gamle: Kjærligheten er det høyeste, den står over retten og sannheten "og er dem begge og meget mer".

Hvor lite rasjonalistisk Scott er, ser vi også av at han opptrer med en undergjører i Helgenen. Even helbreder en rekke mennesker som et utslag av kjærlighet. Scott gjør ikke forsøk på å



Professor Jacob Jervell

gi noen som helst forklaring på hvordan det kan skje. Men han unnlater ikke å si at undere i seg selv ikke er noe særskilt å tro på. Dette fordi hele tilværelsen er fylt av under, ja livet i seg selv er et mysterium og et under. Det er bare det at mennesket ser det ikke.

Fergemannen, "Godhet nærer, det onde tærer": Det sies iblant at Kilden var Scotts favorittbok. Jeg er ikke så sikker på det. Jeg tror det var Fergemannen. Scott var 78 år da den kom ut, og den skulle bli hans siste. Den var ment som hans livs testamente. Han samler hele sitt liv her før han går om bord i fergen som bringer oss "Gud vet hvor." Fergemannen inneholder de vakreste, poetiske uttrykk for godheten. Godheten er som en fødende mor. Hun føder "brorsinnet, hjelpsomheten, overbærenheten, uselviskheten, gavmildheten, offerviljen, nøysomheten, tålsomheten, inderligheten, forsagelsen, nennsomheten, edelmodet". Mennesket vil lege verden med forstanden, fordømmenes forstand og kunnskapens forstand. Men godhetens forstand er det eviges forstand. Godhetens fotspor er Guds fotspor og fører omsider til Gud selv.

Under Gabriel Scott- dagene i 2008 var det femte gang Jervell holdt foredrag om dikteren vår i Gabriel Scott Selskabet. Jervell har hver gang funnet nye verker, temaer og innfallsvinkler som hver for seg og samlet gir store bidrag til å belyse Scott. Her ble miljøfilosofen Gabriel Scott spesielt trukket fram. Hans aktualitet ble understreket ved at Jervell kontant ga uttrykk for at miljøbevegelsen kunne ha funnet

en fullt ferdig ideologi for sitt engasjement ved å gå til Scott.

Det var ellers Scotts filosofi mer generelt som opptok Jervell i Høvåg denne siste gangen. Han presiserte at selv om Scott var inspirert av filosofen Spinoza, var han ikke avhengig av han, men tenker originalt. Scott oppfattes også ofte for ensidig som estetikker, men hans ideologi stikker dypere. Både som filosof og som religiøs tenker er han undervurdert. Faren for Scotts forfatterskap er ellers oppfatningen av at Sørlandet setter grenser for ham. Men Sørlandet er åpningen for det universelle for Scott, det slår meg mer og mer, sa Jacob Jervell i Høvåg.

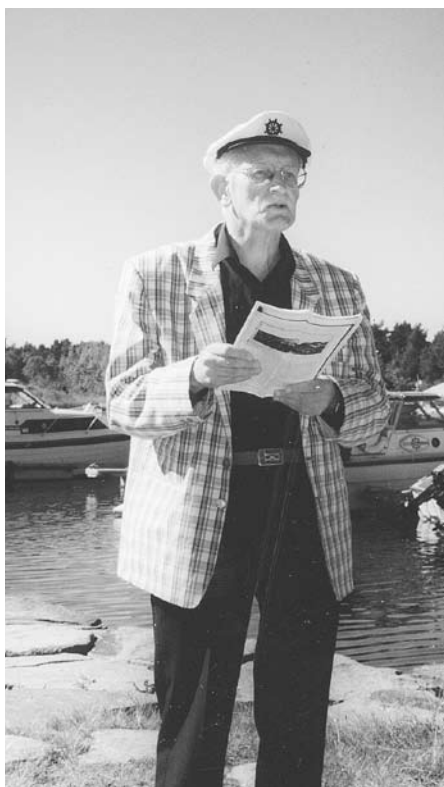
Jacob Jervell er blitt betegnet som "et multimenneske", "den elskelige

stridsmann", "en teolog på liv og død", profesjonelt og menneskelig allsidig og debattglad. Nå kan vi best oppleve han ved å gå inn på NRK TV- Mitt liv -serien der åtte personer, som har satt spor etter seg i norsk etterkrigshistorie, forteller om seg selv. Der fremhever han at det viktigste for han har vært å forsøke å være radikalt ærlig. Han brant for å forkynne Jesus, men ikke slik kirken vanligvis forkynte han. Mest oppsikt vakte det nok at hans historisk-kritiske bibelforskning om Den historiske Jesus, førte til at han fjernet ordet helvete fra evangeliene. Jervell mener ellers gjennom sin bibelforskning å ha påvist at en side av talen om Guds dom, fullstendig er falt bort. For oss betyr dom egentlig bare fordømmelse. I sin opprinnelige betydning innebærer den at dom-

men gjenoppretter og skaffer den det gjelder, retten tilbake. Uten dette er det et stort perspektiv som faller bort. Som bispenominert kunne han blitt biskop, først til Tunsberg, så til Nidaros. Da statsråden spurte om han ville ta imot, avsto han med ordene "Dette er ikke det jeg skal gjøre". Hensyn tok han til sin bibliotekarkone Kari, født Lange, og sønnen Stephan, som han ikke ville utsette for så mye vedvarende spetakkel. En baluba som en så debattglad, og i hvert fall i utgangspunktet kontroversiell biskop, "møtt med i variabel grad av nestekjærlighet i visse kristelige kretser", ville skapt. Da Kari døde bare fire uker etter Jacob, sto det rørende i dødsannonsen at hun "døde av kjærlighet".

Kirsten og Thor Einar Hanisch

Sven Kåre Larsen til minne (1940 – 2014).



Gabriel Scott elskeren, journalisten og bibliotekaren Sven Kåre Larsen døde overraskende 12. april hjemme på Ådnevig i Randesund og ble begravet på Randesund kirkegård 25. april etter en vakker seremoni i Søm kirke.

Gabriel Scott Selskabet var til stede med leder Anders Bjørnholmen m. fl. og UiA var representert. Nydelige vårblomster kom fra begge og bidro til at de unike glassmaleriene i solbelyste «Nupen-kirken» gjorde avskjeden enestående vakker. Johan Varen Ugland spilte et nydelig preludium og til sangene «Til en stad jeg er på vandring» og «Blott en dag et øyeblikk av gangen».

Begge avspeiler godt Sven Kåres rolige vandring gjennom livet. Hans pasjon var Scotts 60 bøker, og han holdt ofte reflekterte og humorfulte kåserier om disse, stoff som han nylig overlot til GSS, der bladet «Treskoposten» alt fra 1998 nøy godt av hans journalistiske evner. Selv om han avsluttet sin lange arbeidsdag i UiA-biblioteket, var det først og fremst journalist han var, i Agder Tidende, Sørlandet, Christiansands Tidende og Lindesnes. Det gjorde han kjent og kjær langs store deler av sørlandskysten.

I UiA-biblioteket på Gimlemoen kom hans serviceinnstilling og gode språkkunnskaper i engelsk, tysk og fransk og hans sans for lokalhistorie til god

nytte. I sine yngre år gjorde han en innsats for familierådgivningen og støttet også av egen lomme ungdommer som ikke hadde det så lett, med bøker og annet. Blant dem ble han populær, også fordi han var en spøkefugl, som nøy å kjøre båten i full fart i høye bølger.

Sven Kåre Larsen bodde alene på sin store Ådnevig-eiendom etter at moren Gunhild døde i 1995 og faren Guttorm i 2004. Blant de som vil savne han mest, er hans to eldre søstre, Gabriel Scott Selskabets 450 medlemmer, hans gamle venn, kunstmaleren Birger Bøksle og hans skyssvenn gjennom 30 år Jens Stien.

*Kirsten og Thor Einar Hanisch,
lederskap i Gabriel Scott Selskabet
2007-2011 og tidligere redaktører av
«Treskoposten».*

OPPFORDRING! For rask kommunikasjon med Selskabets 450 medlemmer om nye arrangementer m.v., mail da inn din e-postadresse til Peer Rødal Haugen, post@peers.no